

## İçindekiler



### Düşünce

---

- 3 Li-derkenar: *Gelecek Kirliliği*  
CHUCK FAROE

### Kitap

---

- 5 Kana Düğünü (1. Bölüm)  
BURÇİN TIKIROĞLU

### Tarih

---

- 11 C.S. Lewis  
LYLE W. DORSETT

### Hizmet

---

- 15 Kilisede Öğüt Kültürünü Nasıl Oluşturabiliriz?  
CHUCK FAROE

### Kaynak

---

- 21 Hristiyanlık Dünya İçin İyi midir? *Bir Tartışma*  
STEVEN K. MITTWEDE

# Giriş

## Hakkımızda

**e-manet** Türkiye’de hazırlanarak Türk kilise önderlerine ücretsiz olarak gönderilen üç aylık e-posta Kutsal Kitap ve tanrıbilim dergisidir.

**e-manet**, 2. Timoteos 2:2’deki sürecin gerçekleşmesine araç olmayı amaçlamaktadır. Yarının önderlerini donatacak olan bugünkü Türk kilise önderlerinin donatılmasına katkıda bulunmak istiyoruz.


Bu derginin iki ana hedefi vardır: olgunlaşma ve hizmet.

Dergide benimsenen iki temel değer vardır: üstün nitelikli içerik ve okuyucuların yararı.

Kilise önderlerinin eleştirel düşünme, düşüncelerini net bir biçimde belirtme ve farklı görüşleri sevgiyle hoş görmenin yanı sıra, Kutsal Yazılar’a göre değerlendirme kapasitelerini geliştirmeleri can alıcı önem taşır. Bu derginin böyle bir gelişim sürecine yarayacak yapıcı bir ortam sağlayacağını umuyoruz. **e-manet**’in yararlı olması için tepkilerinizi, isteklerinizi ve eleştirilerinizi bildirmeniz gerekecektir. Bunları [yazikurulu@e-manetdergi.org](mailto:yazikurulu@e-manetdergi.org) adresine iletebilirsiniz.

**e-manet**’in tüm sayılarını <http://www.e-manetdergi.org> adresli web sitemizden indirebilirsiniz. Ayrıca dergimizde yayınlanan tüm makaleleri interaktif bir dizinde bulabilirsiniz.

## Telif Hakları

**e-manet**’te yayımlanan makalelerin ve karikatürlerin telif hakları, yazarlarına veya onları ilk yayımlayan kurum veya yayınevine aittir. Mesih imanlıları olarak telif hakları yasasını ihlâl etmek istemeyiz. **e-manet** kurulunun aldığı yayın izinleri, makalelerin ve karikatürlerin başka yerlerde (web siteleri dahil), yayımlanmasını kapsamayabilir. İzin nereden alınması gerektiğini öğrenmek için bize [yazikurulu@e-manetdergi.org](mailto:yazikurulu@e-manetdergi.org) e-posta adresinden ulaşabilirsiniz. 

# Li-derkenar

## Gelecek Kirliliği

*Chuck Faroe*

**D**iyelim ki güzel bir ilkbahar gününde Boğaz'a nazır döner yedim ve ayran içtim. Oh, ne güzel! Yemeğimi bitirince de farz edelim ki soğan kokulu kâğıdı, boş plastik ayran kutusunu, döner paketinin poşetini tek tek Boğaz'a attım.

Ya da diyelim ki canım Ankara'dan çıkmak, betondan uzaklaşarak saatlerce ormanın yeşilliği içinde gezmek istedi. Günübirlük Kızılcahamam'a gittim, saatlerce ormanda dolaştım. Susuz kalmamak gerektiğini bildiğim için yanımda su bulundurmaya özen gösterdim. Küçük pet şişelerden içtiğim suyum bitince de, farz edelim ki onları ormanda bir yana fırlatıverdim.

Ya da Antalya'da plajda saatlerce keyifli keyifli dinlendikten, denize doya doya baktıktan sonra güneş batmaya başlayınca, canım bir ateş yakmak istedi, desem. Plajda ne bulduysam (tahta parçaları, yapraklar, yosunlar, plastik şişeler, yırtık terlikler, çöp dolu poşetler) yığıp yaktım. Mis gibi bir yaz akşamüstünde, oracıkta yaslanarak gökyüzüne çıkan siyah dumanları dalgın dalgın seyrettim...

(Bakın, bunları yapmadım, yapmam da. *Misal* diyorum.)

Bunları yaptığımı gören biri yanıma gelip, "Beyefendi, ne yaptığınızı sanıyorsunuz?!" dese, herhalde ardından bana su kirliliğinden, çevre kirliliğinden ya da hava kirliliğinden söz edecektir.

Bu durumda biraz şaşırarak, biraz da kızarak, "Arkadaşım, olayı bu kadar büyötmeye ne gerek var? Baksana çöpler çok küçük, doğaysa kocaman, değil mi? Ayrıca, bu dünyaya çöp toplamaya mı geldik?" diye kendimi savunabilirim.

Ya da bu kişinin dediklerine hak vererek aklımı başıma toplayabilirim. Sorumsuz davranışlarımı değiştirmeye başlayabilirim.

Çevre kirliliğine böylesine araç olmadığımı yukarıda belirttim. Ama yıllarca düşüncesizce araç olduğum bir başka sorunun farkına varmaya başladım son dönemde: gelecek kirliliği.

Anlatayım...

Mesih imanlısı için bilgelik son derece önemlidir. Kutsal Kitap'a göre bilgelik, Rab'be duyduğumuz sevgi ve saygıdan dolayı, hayatımızın her alanında O'nun isteğinin doğrultusunda yaşamayı bilmek demektir.

*"Her durumda Rab'be yakışan bir niyet, duruma uygun bir davranış ve yaklaşım söz konusudur."*

Bilgelik bizden her duruma yönelik "doğru" bir davranış bekler. Böylece bilgelik "doğru şeyi, doğru şekilde, doğru zamanda ve doğru niyetle yapmak" olarak tanımlanabilir. Yani, her durumda Rab'be yakışan bir *niyet*, duruma uygun bir *davranış ve yaklaşım* söz konusudur. Ayrıca, Rab'be yakışan bir *zamanlama* da söz konusudur.

Özdeyişler'de Rab'be *yakışmayan* zamanlama örnekleri var.

Örneğin, "Aklı başında evlat ürünü yazın toplar, Hasatta uyuyansa ailesinin yüzkarasıdır" (Özd. 10:5). İşini doğru zamanda yapmayan kişi ailesini utandırır. Üstelik, onun yapmadığı işi birilerinin sonra yapması gerekecektir.

Başka bir örnek de şudur: "İhtiyatlı kişi tehlikeyi görünce saklanır, Bönse öne atılır ve zarar görür" (Özd. 22:3). Önlem (adı üstünde) önceden alınmalıdır. Yoksa sonra sorun yaşanır.

Bir olayın zevkli kısmını (yemek yemek gibi) yapıp da yorucu kısmını (bulaşık yıkamak gibi) yapmazsam veya bir işin zorunlu kısmını yapıp (toplantıya katılmak gibi) da işin mecbur olmadığım kısmını (toplantıda aldığım kâğıtları düzenli bir şekilde saklamak gibi) yapmazsam, ne yapmış olurum?

"Sonra yaparım" diyerek geleceğe bırakmış olurum. Önceden planlamadığımda veya elimdeki işi tamamlamadığımda, işin bir parçasını geleceğe atmış olurum. Gelecek böylece geçmişin "atıkları"yla kirlenmiş olur.

Tabii ki her şeyi her zaman anında tamamlayamayabiliriz. Ama kendimize sormalıyız: Ertelenen işler hikmetlice bekletildi mi, yoksa akılsızca savsaklandı mı?

Böyle bir yorum karşısında, "Abi olayı büyütmeylem! Savsaklanan işler çok küçük, gelecekte kocamandır" diyebiliriz.

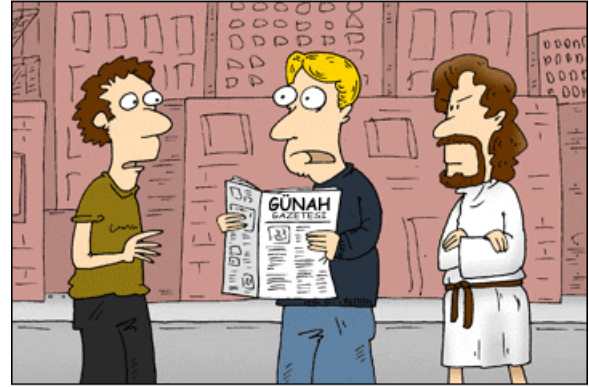
Ya da Rab'bi hoşnut etmek için işlerimizi tam olarak ve doğru zamanda yapmayı öğrenmeye başlayabiliriz.

Ruh'un verdiği anlayış ve kudretle gelecek kirliliğini önlemeye yavaş yavaş alışalım! **e**

**"Bir evde yaşadığımızı hayal edin. Tanrı o evi yeniden inşa etmeye geliyor. İlk başta O'nun ne yaptığını anlıyorsunuz. Tesisatı düzeltiyor ve çatıdaki çatlakları kapatıyor. Bu işlerin yapılması gerektiğini biliyorsunuz ve şaşırılmıyorsunuz. Ama sonra eve ağır darbeler indirmeye başlıyor ve bayağı canımız yanıyor. Dahası, bu son derece anlamsız geliyor. Tanrı'nın niyeti ne diye sormaya başlıyorsunuz. Aslında Tanrı, sizin düşündüğünüzden farklı bir ev yapıyor. Yeni kanatlar açıyor, zemini genişletiyor, kuleler dikeyliyor, holü değiştiriyor. Siz küçük, münasip bir evle yetinmek istediniz, oysa Tanrı bir saray yapıyor. Çünkü orada bizzat kendisi yaşamayı tasarlıyor."**

**C.S. Lewis**

Özde Hıristiyanlık (İstanbul: Haberci, 2009), s. 192.



Nick Hengeveld'e teşekkürler

26.08.2011

Tam arkamda duruyor, değil mi?

Telif Hakları © Gospel Communications International, Inc - www.reverendfun.com

# Kana Düğünü

## (1. Bölüm)

*Burçin Tıkıroğlu*

### Giriş

**S**inoptik müjdeler ile Yuhanna arasında zaman, mekân, Rab'bin öğretisinin içeriği ve biçimi bakımından farklılıklar görülür.<sup>1</sup> Okuyucu sinoptik müjdeleri okuduğunda İsa'nın tüm hizmetinin sadece bir yıl sürdüğü düşüncesine kapılabilir. Ancak Yuhanna müjdesinde üç ayrı Fısıh bayramından söz edilir;

Fısıh bayramı yılda sadece bir kez kutlandığı için İsa'nın hizmetinin üç yıl sürdüğü anlaşılır. Sinoptik müjdelerin aksine, Yuhanna'da İsa'nın hizmeti Yahuda'da değil, Celile'de yoğunlaşır. Ayrıca, sadece Yuhanna'da İsa'nın her şeyden önce var olduğundan söz edilir. Hepsisi İsa'nın Tanrı'nın Oğlu olduğu konusunda hemfikirdir, ancak ortak olarak kaydedilen sadece birkaç olay vardır. Sinoptik müjdelerde ve Yuhanna müjdesinde yazarların aktardığı tüm olaylar İsa'yı aynı şekilde Tanrı Oğlu ve insanoğlunun kurtarıcısı olarak resmeder.

Sinoptik müjdelerle Yuhanna müjdesi arasındaki benzerlikler, en az aralarındaki farklar kadar dikkat çekicidir. Hiçbiri kapsamlı olduğunu iddia etmez; diğer bir deyişle, aktarmadıkları birçok başka olay olduğunu kabul ederler. Bu yüzden tarihsel belge olarak eksiksiz değildirler.<sup>2</sup> Ancak yazılış amaçları bakımından eksiksizdirler. Bu onları basit bir yaşam öyküsünden ayıran özelliktir. Her olayı en küçük ayrıntısına kadar anlatmayabilirler ama insanın kurtuluşu için gereken her ayrıntıyı içerirler. Her şeyden önemlisi, hepsinde İsa'nın Tanrı olduğu ve dünyaya insanları kurtarmak amacıyla geldiği belirtilir.

Yuhanna müjdesinin kaynağı konusunda uzmanlar arasında görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Bazı uzmanlar Yuhanna'nın Markos ve Luka'yı kaynak olarak kullanmak suretiyle müjdesini kaleme aldığını iddia etmektedir; bazı uzmanlar ise buna şiddetle karşı çıkarlar. Bu ikisi arasında yer alan başka bir görüş daha bulunmaktadır. Bu üçüncü görüşe göre, yazar Markos ve Luka'dan haberdardır, ancak bunları doğrudan kaynak olarak kullanmamıştır. Sinoptik müjdeleri bilmek ile onları kaynak olarak kullanmak birbirinden çok farklıdır.<sup>3</sup>

İsa'nın hizmeti Kana'daki bir düğün şöleninde başlar. İsa burada suyu şaraba çevirmiştir. Bu bir yandan açık olarak gösterdiği ilk belirti olmakla beraber, diğer yandan pek de açık sayılmaz. Metinden anlaşıldığı kadarıyla sadece öğrencileri ve şarabı sunan hizmetkârlar belirtiye tanık olmuşlardır. Annesi, damat ve şölen başkanı dahil olmak üzere, diğerlerinin bu doğaüstü belirtiden haberi olmamıştır.

Kana anlatısı Yuhanna müjdesinin ilk yarısında yer alır. Yuhanna müjdesi uzmanlar tarafından genellikle iki ana kısma ayrılarak incelenir. İlk kısım belirtiler kitabı (1-11. bölümler), ikinci

*Hristiyanlar sevinç içinde yaşamalıdır, çünkü yüceliğini doğaüstü belirtilerle, çarmıhı ve dirilişiyle gösteren Tanrı Oğlu İsa'yı tanır. Ve O'na inanan herkes sonsuz yaşama sahiptir.*

kısım yücelik kitabı olarak adlandırılır (12-21. bölümler). Belirtiler kitabında İsa'nın yüceliğini nasıl belirtilerle ortaya koyduğu, yücelik kitabında ise Tanrı'dan nasıl yücelik aldığı anlatılır.

Bu kısımlar aynı zamanda daha küçük bölümlere ayrılmıştır. Kana çerçevesi bunlardan bir tanesidir. 2:1-4:54 ayetleri arasında yer alan bu anlatılar serisi, Kana'da suyun şaraba çevrilmesiyle başlar ve yine Kana'da gerçekleştirilen bir başka belirtiyile sona ererek söz konusu bölümü tam bir çerçeveye alır. Bu nedenle bu bölüme Kana çerçevesi adı verilmiştir. Yuhanna'nın Kana çerçevesindeki ana mesajı Pavlus'un deyişiyle şöyle özetlenebilir: "... eski şeyler geçmiş, her şey yeni olmuştur" (2Ko. 5:17).<sup>4</sup> Yuhanna, Kana çerçevesinde dikkatimizi bu yenileme sürecine çeker. Suyun şaraba çevrilmesi, Yahudilerin dini uygulamalarının asıl anlamını İsa'da bulduğunu gösteren birçok belirtiden sadece birincisidir.<sup>5</sup>

Olayın Kutsal Kitap'ta anlatıldığı tek yer burasıdır. Ancak düğün şöleni teması başka yerlerde de defalarca kullanılmıştır. Matta 22:1-14; 25:1-13; Markos 2:19; Luka 12:36 bunlardan bazılarıdır. Bu bölümler okunduğunda, belirtinin son zamanlara dair önemli imalar taşıdığı hemen göze çarpar. İsa ilk gelişinde nasıl bu düğüne katılarak her şeyi yenilemeye başlamışsa, ikinci gelişinde kendi düğün şölenini verecek ve başladığı yenileme sürecini tamamlayacaktır.<sup>6</sup>

*"İsa ilk gelişinde nasıl bu düğüne katılarak her şeyi yenilemeye başlamışsa, ikinci gelişinde kendi düğün şölenini verecek ve başladığı yenileme sürecini tamamlayacaktır."*

Kana düğünü anlatısı, bir bütün oluşturan belirtilerin ilki olmakla kalmaz, aynı zamanda kendisinden önceki kısım ile sonraki kısım arasında bir köprü görevi görür. Bu doğaüstü belirtinin bir sonucu olarak İsa'nın öğrencilerinin iman etmesi (ayet 12), 1:37'de başlayan olaylar zincirinin zirvesi niteliğindedir. Yuhanna müjdesinin ilk bölümünde İsa'nın öğrencilerini hizmete nasıl çağırdığını

okuruz. Metinde kesin cevabı bulmak olanaksız olsa da, bunların İsa'nın ilk öğrencileri olma ihtimali yüksektir. Bu doğaüstü belirtiyile aynı zamanda İsa'nın 1:50'deki sözü de gerçekleşmiştir: "Bunlardan daha büyük şeyler göreceksin." En önemlisi, Yuhanna'nın İsa'nın kim olduğu konusunda daha önce söylediklerinin kanıtı niteliğindedir: İsa sonsuzdur (1:1); Tanrı'dır (1:1); yaratıcıdır (1:3); İsa'nın yüceliğini gördük (1:14); İsa Tanrı'nın oğludur (1:14); İsa'dan lütuf alırız, Yasa Musa aracılığıyla verildi ama lütuf ve gerçek İsa'dan gelmektedir (1:17). Kana'daki doğaüstü belirti öğrencilerine İsa'nın yüceliğini, yaratma gücünü ve Yasa'yı lütufla nasıl değiştirdiğini göstermiştir.

## Anlatının Arka Planı (1-2)

Anlatının başlangıcındaki "üçüncü gün" konusu, uzmanlar arasında bir hayli tartışmaya neden olmuştur. İlk bölümde üç defa "ertesi gün" ifadesinin kullanıldığını görürüz (1:29, 35, 43). Bazı uzmanlar bu üç "ertesi gün"ü 2:1'deki üçüncü günle bir arada ele almaya yönelmiş, bazıları ise bu ifadede İsa'nın dirilişine yönelik sembolik bir gönderme yapıldığını savunmuşlardır. Bu gerçekten ilgi çekici bir öneri olsa da, bu durumda nasıl olup da Yuhanna'nın İsa'nın dirilişini anlatırken açıkça "üçüncü gün" ifadesini kullanmadığını açıklamak kolay değildir. Her şeye rağmen, Yuhanna'nın "saat" ile İsa'nın "çarmıhı ve dirilişini" yakın bir biçimde ilişkilendirdiği açıktır. Okuyucu burada kullanılan "üçüncü gün" ifadesiyle, bir an için durup İsa'nın dirilişini hatırlamalıdır.<sup>7</sup>

Bazı yorumcular, 1:19 ve 2:11 ayetleri arasındaki ertesi gün ifadelerinden yola çıkarak, bu ayetler arasındaki zaman diliminin yedi gün olduğu sonucuna ulaşmışlardır. İlk gün Yahya sorgulanır (1:19-28), ikinci gün İsa Yahya'ya gider (1:29), üçüncü gün İsa'nın iki öğrencisi O'nun ardından gider (1:35-42), dördüncü gün Natanel ile Filipus İsa'ya katılır (1:43-51). 2:1 ayetine göre, Kana'daki düğün üçüncü gün, yani son günden iki gün sonra gerçekleşir. Hepsini toplandığında altı gün geçtiği görülür. Bazı yorumcular bu hesaplama ikisi arasında altı gün olduğu sonucuna ulaşırlar. Ancak 39. ve 40. ayetlere daha yakından bakıldığında, burada bir gün daha olduğu kolayca anlaşılabilir. Yahya'nın öğrencileri İsa'nın oturduğu yeri görmeye gittiklerinde saat öğleden sonra dördttür, o günü İsa'yla geçirmeye karar verirler. Andreas o günü İsa'yla geçirmişse (1:39,40), kardeşini bulmaya ertesi gün gitmiş olmalıdır (1:41). Yuhanna o gün için özellikle saat belirtmiştir, çünkü Şabat Günü başlamıştır; yani Andreas Petrus'u İsa'ya üçüncü gün değil, dördüncü gün götürmüştür. Bu yüzden düğün altıncı değil, yedinci gün gerçekleşmiştir.<sup>8</sup> Yuhanna böylece İsa'nın hizmetinin başlangıcıyla Yaratılış kitabındaki yedi günlük yaratılış anlatısı arasında bir paralellik kurar. Yaratılışın ilk yedi gününü yeni yaratılışa dikkatimizi çekmek için bir sembol olarak kullanır. Bu ilgi çekici bir varsayımdır. Ancak metinde açıkça yedi gün geçtiği söylenmez.

*“Önemli olan, Kutsal Ruh’un yönlendirişi sayesinde tamamen pozitivist bir okuma ile tamamen mistik bir okuma arasında bir denge kurmaktır.”*

Yuhanna'nın Yaratılış kitabındaki yedi günlük yaratılış anlatısı ile paralellik kurmayı amaçlamış olması güçlü bir olasılıktır. Ancak yazarın niyetleri üzerinden metni yorumlamak yorumbilim ilkelerine aykırıdır, çünkü insanların zihinlerini okumak gibi bir gücümüz yoktur. Kesin olarak bu şekilde yorumlamaya çalışmak, metne kendi

anlamlarımızı yüklemek anlamına gelebilir. Ancak bu tür bir yorumun büyük bir olasılıkla mevcut olduğunu da aklımızda tutmamız gerekir. Kutsal Kitap'ı sadece basit bir gazete haberi gibi okuyamayız. Kutsal Kitap metinleri simgeler ve yan anlamlarla yüklüdür. Önemli olan, Kutsal Ruh'un yönlendirişi sayesinde tamamen pozitivist bir okuma ile tamamen mistik bir okuma arasında bir denge kurmaktır.

Başka bir görüşe göre, “üçüncü gün” ifadesi sadece 1:51 ayetinden sonraki üçüncü güne işaret etmektedir. Bu metinde İsa'nın Natanel ile karşılıklı konuşması yer alır ve bölüm 50. ve 51. ayetteki İsa'nın son sözleri ile son bulur. İsa 50. ayette, “Bunlardan daha büyük şeyler göreceksin” der. Yuhanna ikinci bölüme “üçüncü gün” ifadesiyle başlamak suretiyle, İsa'nın bu sözünü nasıl çok kısa bir süre içinde yerine getirdiğine işaret etmektedir. Bu bağlamda ele alındığında, “üçüncü gün” ifadesi “çok kısa bir süre sonra” demenin diğer bir yoludur.

Düğün muhtemelen İsa ve annesinin yakın bir aile arkadaşı ya da büyük olasılıkla bir akrabasıydı. Bu neden İsa, annesi ve öğrencilerinin bir arada düğüne katıldıklarını açıklar. Yuhanna “İsa'nın öğrencileri” derken tam olarak kimleri kastettiğini söylemez. Ancak bu kişilerin ilk bölümde söz edilen Andreas, Petrus, Filipus, Natanel ve Yuhanna'nın kendisi olduğunu varsaymak akla yatkındır. Yuhanna kendi adını anmaz. Ancak 1:37-40 ayetlerindeki iki öğrenciden sadece birinin adını söyler, diğer öğrenci Yuhanna olmalıdır. Kendi adını yazmayarak alçakgönüllü bir yaklaşım gösterir. İsa'nın öğrencilerinden Natanel Kanalıdır ve büyük olasılıkla damat ya da gelin tarafını – ya da her ikisini de – tanımaktadır.

Bazı yorumcular, şarabın tükenmesini İsa'nın düğüne son dakikada uygun bir düğün hediyesi olmaksızın öğrencileriyle birlikte gelmesine bağlamıştır. 2. ayette geçen ἐκλήθη (çağrılmışlardı) *geçmiş zamanın hikâyesi*<sup>9</sup> değil, *aorist*dir. Aorist zamanının Türkçede tam bir

karşılığı olmamakla birlikte (belki 'belirsiz geçmiş zaman' diyebiliriz ve 'basit geçmiş zaman' olarak çevirebiliriz), ἐκλήθη sözcüğünün "çağrıl-mışlardı" yerine "çağrıl-dılar" biçiminde Türkçeye çevrilmesi daha uygun olur. "Çağrıl-mışlardı" geçmiş zamanın hikâyesi olarak geçmişte olup etkisi fiil yerine getirildiği zaman halen devam eden bir "çağırma-davet etme" bildirirken, "çağrıl-dılar" aorist gibi belirsiz bir geçmiş zamanı bildirir. İkinci durumda, çağırma fiilinin gerçekte önceden mi yapıldığı, yoksa İsa ansızın öğrencileriyle Kana'da belirdikten sonra nezaket gereği mi yapıldığı belirsiz olarak bırakılır. Bu teoriyi destekleyen ikinci dilbilimsel kanıt, 1. ayetteki ἦν (orada-ydı) sözcüğüdür. Grekçe dilbilgisi kurallarına göre, geçmiş bir zamanda olan ve olmaya devam eden ya da tamamlanıp tamamlanmadığına dair bir ima içermeyen bir oluş durumu söz konusudur.<sup>10</sup> İsa'nın annesi düğündedir, nokta. Konuşulan zaman perspektifine göre geçmişe ya da geleceğe bir gönderme yapılmaz. Yuhanna'nın, İsa'nın annesi için "çağrıldı" yerine "oradaydı" derken, hemen sonraki cümlede İsa ve öğrencileri için "çağrıldılar" demesi kuşku uyandırıcıdır. Bazı yorumcular bunu İsa ve öğrencilerinin son dakika misafiri olduğu biçiminde yorumlarlar. Damadın kapıda beliriveren bu misafirleri davet etmekten başka seçeneği yoktur. Ancak yukarıda açıkladığımız gibi, aorist belirsiz olduğu için geçmiş zamanın hikâyesi olarak da okunabilir.<sup>11</sup> Örneğin "Arkan'ı yemeğe davet etmiştim" cümlesinde Arkan'ı yemeğe önceden davet ettiğim açıktır. Ancak "Arkan'ı yemeğe davet ettim" cümlesinin zamanı daha bulanıktır ve hemen beş dakika önce mi yoksa beş gün önce mi davet ettiğim belli değildir.

### Müdahale Gereği (3-5)

Yahudi geleneklerine göre, bir düğün şöleni bir hafta, hatta bazen daha uzun sürebilmekteydi. Kutlamalar için gereken her şeyi sağlamak damadın sorumluluğundaydı. Damadın bu sorumluluğu yerine getirememesi sadece aile için utanç kaynağı olmakla kalmazdı, aynı zamanda gelinin akrabalarının damada karşı dava açmasına neden olabilecek kadar ciddi bir durumdu. Bu yüzden Meryem İsa'ya "şarapları kalmadı" dediğinde, mesele sadece eğlenenin devam etmesi değildir; damadı ciddi bir sorundan korumaya çalışmaktadır.

Bu noktada bazı kuşkucuların görüşlerine yer vermek yararlı olacaktır. Bu yorumcular, Yuhanna'nın suyun şaraba çevrilmesi mucizesini asıl olarak Dionysus efsanesinden aldığını iddia etmektedirler. Efsaneye göre, şarap ve bağbozumu tanrısı olan Dionysus suyu şaraba dönüştürme gücüne sahiptir. Dionysus ülkemizde daha sonra Romalıların verdiği adla, Baküs olarak da tanınır. Ancak metnin Dionysus efsanesini hatırlatması, Yuhanna'nın bu efsaneyi İsa'ya uyarladığı anlamına gelmez. Yuhanna müjdesini yazarken Grek edebiyatından değil, Kutsal Ruh'tan ilham almıştır.

Ancak Yuhanna müjdesinde İsa'nın yaptığı bu belirtiyi anlatarak Greklere şu mesajı verdiğini söyleyebiliriz: "İsa Mesih sizin tanrıların yapabileceğini hayal ettiğiniz şeyleri gerçekten yapmak için bu dünyaya geldi." Aynı belirtiyi Yahudilere ise şu mesajı veriyordu: "İsa Mesih kusurlu olan Yasa'yı lütfun kusursuzluğuna dönüştürmeye geldi."<sup>12</sup> Ancak Yuhanna bunu ne Grek ne de Yahudi kaynaklarını kopyalayarak yaptı.

*"Meryem İsa'ya 'şarapları kalmadı' dediğinde, mesele sadece eğlenenin devam etmesi değildir; damadı ciddi bir sorundan korumaya çalışmaktadır."*



Kana düğünü metninin Epifani ayını sırasında okunduğu ve bu ayın için Dionysus festivalinin kutlandığı 6 Ocak tarihinin seçildiği doğrudur. Epifani ilk olarak ikinci yüzyılın ikinci yarısında İskenderiye’de kutlanmaya başlanmıştır.<sup>13</sup> Bu konuda çeşitli anlatılar olmakla beraber, çoğu kişi İsa’nın vaftiz olduğu günün hatırlanması olarak başladığı üzerinde hem fikirdir. Epifani İsa’nın ruhsal doğum günü olarak kutlanır ve gerçekten de belli tapınaklardaki büyük kutlamalar sırasında çeşmelerden su yerine şarap akıtılan Dionysus festivalinin yerini alması için başlatılmış olabilir. Hristiyanların bilerek ve isteyerek pagan kutlamaları Hristiyan kutlamalarla değiştirdiği bilinen bir gerçektir.<sup>14</sup> Bu Grek kültürünü Hristiyanlığa adapte etmenin bir yolu olarak görülmüştür. Ancak bu adaptasyon, Dionysus efsanesi ile Kana düğünü arasındaki tek bağlantıdır ve çok sonra ikinci yüzyılın sonlarında ortaya çıkmıştır.

Bazı geleneklere göre, İsa suyu şaraba değil, üzüm suyuna dönüştürmüştür. Üzüm suyu fermentlenmediği için henüz şarap halinde değildir, sadece üzüm suyudur. Ancak üzüm suyu tamamen modern bir içecektir ve antik dünyaya yabancıdır. Fermentlenmemiş üzüm suyu tüketmek sadece modern pastörizasyon teknikleri bulunduktan sonra mümkün olmuştur. Yine de antik dünyada şarabın bire üç, hatta bire on oranında sulandırılarak tüketildiği bilinir. Üçte bir oranında sulandırılmış şarap bile biradan daha az alkol oranına sahiptir. Sarhoş olmak amacıyla sulandırılmamış şarap içilirdi ve bu şekilde içmek hoş karşılanmazdı.<sup>15</sup>

Aynı zamanda, bin yıllık egemenlikte yaşanacak sevinç ile şarabın bolluğu arasında paralellik kuran birçok Eski Antlaşma metninin bulunduğunu hatırlamak gerekir. Amos 9:13, Hoşea 14:7, ve Yeremya 31:12 bu ayetlerden bazılarıdır. Bu metinler Tanrı’nın İsrail’i yeniden refaha kavuşturacağı ve İsraililerin yiyecek ve içecek bolluğu içinde yaşayacağı günleri resmeder. Ülkede esenlik olacak ve herkes Tanrı’nın iyiliğini doyasıya yaşayacaktır. Eski Antlaşma’da bu bolluk üzüm suyuyla değil, şarapla sembolize edilmiştir.

Yuhanna İsa’nın annesinin adını bir kere bile telaffuz etmez. Hiçbir yerde ondan Meryem olarak söz ettiğini görmeyiz. Bunu nedeni aralarındaki anne oğul ilişkisi olabilir (Yu. 19:26, 27). 4. ayet kelimesi kelimesine çevrildiğinde “Kadın, sana ve bana ne? Benim saatim daha gelmedi” anlamına gelir. İsa “kadın” şeklindeki ifadeyle annesine kaba davranıyor gibi görünmektedir. Birçok yorumcu buna bir anlam vermekte zorlanmıştır. Hatta bazı çeviriler “Sevgili kadın, beni neden karıştıyorsun?” gibi çevirilerle bu ifadeyi yumuşatmaya girişmiştir.

Yuhanna müjdesinde İsa’nın annesinden iki defa söz edilir. Bunlardan birincisi Kana düğünü anlatısı, ikincisi çarmıh anlatısıdır (19:25-27). Çarmıh anlatısında İsa’nın amacının annesini azarlamak olmadığı açık olduğu halde, orada da “kadın” kelimesini kullandığı görülecektir (19:26). Çağımızda bir kadına “kadın” diye hitap etmek kabul görmeyen bir davranıştır. Örneğin eşimize seslenirken ona “kadın, yemeği hazırla” diye hitap etmeyiz. Ancak bu İsa’nın zamanındaki Orta Doğu’da yadırganacak bir durum değildi ve İsa bu ifadeyle kaba bir şekilde annesini azarlamaya çalışmıyordu.

Ancak bu ayette İsa’nın annesini azarladığı düşünülüyorsa da, bu kısım “kadın” kelimesini izleyen ifadelerdir. Gerçekten de İsa “bundan sana ve bana ne?” diyerek annesini azarlamıştır. Ama bu ifade ayetin bütünlüğu içinde değerlendirilmelidir. İsa “benim saatim daha gelmedi” diyerek sözlerinin arkasındaki amacı açıklar. Sözleri annesinin kendi hizmeti içindeki yerinin sınırlarını çizerek, ne annesi ne de kardeşleri hizmetini yönlendirme yetkisine sahiptir; İsa sadece Babasının isteğine göre hizmet edecektir. İsa ωρα (saati) yerine getirmeye gelmiştir.<sup>16</sup>

Bu bölümün yorumu, Katolik ve Protestan yorum gelenekleri arasındaki farkı açıkça ortaya koyar. İsa'nın annesinin bu anlatıdaki yeri ve önemi konusunda iki aşırı yorumdan söz edilebilir. Bir aşırı uç, bu kısma çok fazla önvarsayım yükleyen Katolik yorumdur. Hepsi olmasa da, çoğu Katolik yorumcu Meryem'in kendisine çok fazla anlam yüklemiştir. Diğer uç ise, birçok Protestan yorumcu anlatıyı yorumlarken Meryem'i tamamen görmezden gelmesi, sanki Yuhanna'nın Meryem'den söz etmesinin hiçbir önemi yokmuş gibi davranmış olmalarıdır. Katolik geleneğe göre, Yuhanna Meryem'i kilisenin sembolü olarak kullanmıştır. Bu yüzden kilisenin sembolü olan Meryem'in İsa'nın dünyasal hizmeti (İsa'nın doğumu ile göğe alınışı arasındaki dönem) sırasında yeri yoktur. Kilise ancak dirilişinden sonra, Pentikost Günü'nde dünyadaki hizmetine başlayabilecektir.<sup>17</sup>

Bazı yorumculara göre burada Meryem'in aracılık rolü onaylanmaktadır. Çünkü İsa'dan diğerlerinin ihtiyaçlarını karşılamasını istemektedir. Bu durumda sorulacak soru, başkalarının ihtiyaçlarını karşılamasını isteyen diğer kişilerin neden aynı aracı rolünü hak etmedikleri olmalıdır.<sup>18</sup>

Yuhanna müjdesinin, Kana düğünü ve Son Yemek ile başlayan ὥρα (saat) arasında bir bağlantı kurduğu söylenebilir. Kana düğünü (2:13), İsa'nın beş bin kişiyi doyurması (6:4) ve Son Yemek (13:1) Fısıh'tan hemen önce gerçekleşmiş olduğu için birbiriyle bağlantılı gibi görünmektedir. Buna göre, Kana düğünü ve İsa'nın beş bin kişiyi doyurması, Son Yemek ile başlayan ὥρα (saatin) habercisidir. Ancak bütün bunlar edebi benzetme sanatı içinde değerlendirilmelidir. Söyleyebileceğimiz tek şey bu tür bir yorumun olanaklı olduğudur.<sup>19</sup> Metnin kendisi böyle bir paralellığe dikkat çekmez. 📌

## Sonnotlar

- <sup>1</sup> B. F. Westcott, *The Gospel According to St. John* (Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1950), lxxix.
- <sup>2</sup> A.g.e., lxxvii.
- <sup>3</sup> J. Sanders, *A Commentary on the Gospel According to Saint John* (Edinburgh: T. & T. Clark, 1968), s. 8-10.
- <sup>4</sup> D.A. Carson, *The Gospel According to John* (Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1991), s. 166, 167.
- <sup>5</sup> Raymond E. Brown, *The Gospel According to John (i-xii)*, The Anchor Bible (Garden City, New York: Doubleday & Company, Inc., 1966), s. 103.
- <sup>6</sup> Leon Morris, *The Gospel According To John, The New International Commentary On The New Testament* (Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1995), s. 155.
- <sup>7</sup> G. L. Borchert, *John 1-11*, The New American Commentary, vol. 25, no. A (Nashville, Tennessee: Broadman & Holman, 2001), 153.
- <sup>8</sup> Carson, a.g.e., s. 167.
- <sup>9</sup> İngilizce: *pluperfect*
- <sup>10</sup> İngilizce: *imperfect*
- <sup>11</sup> Morris, a.g.e., s. 156, 157.
- <sup>12</sup> A.g.e., 154.
- <sup>13</sup> J. Estlin Carpenter, *The Johannine Writings* (Boston, Massachusetts: Houghton Mifflin, 1927), 380.
- <sup>14</sup> Brown, a.g.e., s. 101.
- <sup>15</sup> Carson, a.g.e., s. 167.
- <sup>16</sup> A.g.e., s. 155.
- <sup>17</sup> Brown, a.g.e., s. 107-109.
- <sup>18</sup> Carson, a.g.e., s. 167.
- <sup>19</sup> Brown, a.g.e., s. 109.

# C.S. Lewis

*Lyle W. Dorsett*

*Çiğdem Özbek*

1947 Eylül ayının ilk haftasında, İngilizce konuşan ülkelerde yaşayan herkes posta kutularında Time dergisinin o haftaki sayısını buldu: Kapakta, renkli portrede bir yanında melek kanatları, diğer yanında Şeytan tarafından çevrelenmiş yakışıklı bir adamın resmi vardı. Derginin kapak konusunun başlığı şöyleydi: "Oxfordlu C.S. Lewis; Sapkın inancı: Hristiyanlık."

C.S. Lewis'in resmi ve derginin kullandığı başlık, ünü gittikçe artan ve dikkate değer bir kişilik olan bu adamın uluslararası düzeyde çektiği ilginin konusunu vurguluyordu. 49 yaşında olmasına rağmen Lewis yalnızca on altı yıldır Hristiyan'dı. Bununla birlikte şimdiden İngiltere ve Amerika'daki Hristiyan yazarların en ünlülerinden biri olmuştu. Hristiyanlığın sadık bir savunucusu olan Lewis, 40'lı yılların ilk dönemlerinde yayımlanan *Acı Sorunu (The Problem of Pain)* ve *Gizlisonda Mektupları (Screwtape Letters)* adlı iki önemli kitabıyla olduğu kadar, 2. Dünya Savaşı'ndaki radyo yayınlarıyla da geniş bir kitleye ulaşmıştı. Lewis'in Kutsal Kitap'a verdiği büyük değerle ve sağlam öğretiyeye bağlı olmasıyla gösterdiği muhafazakârlığı, İncil'e bağlı yaşayan Hristiyanları hoşnut etmiş ama gözde liberalleri itmişti. Kısacası Lewis aynı zamanda hem övgüye hem de sövgüye muhatap olmuştu. Yine de Hristiyanlığı beceriyle savunan ve açıklayan parlak bir üniversite eğitmeni olarak ünü yayılmaya devam etmişti. Kuşkucu akademi dünyasının muhalefetine karşın bu Oxfordlu Hristiyan en sonunda yaklaşık olarak kırk kitap bastırmıştı. Bunların çoğu popüler tarzda yazılmıştı. Bugün sayısız dilde kırk milyondan fazla kitabı basılmıştır. Bütün zamanların en çok satan Hristiyan yazarıdır. Kendi 1963 yılında ölmüş olsa da, halen kitapları aracılığıyla Hristiyan olmayanlara Mesih'i müjdelemeye, yeni imanlıları eğitmeye ve her yaşta imanlıyı geliştirmeye devam etmektedir. İsa Mesih ve Elçi Pavlus'tan sonra, Kutsal Kitap'a bağlı Hristiyanların bir sözcüsü olarak kendisinden en çok alıntı yapılan kişi olması, Lewis'in insanları etkileme gücünün bir göstergesidir.

## İnanç Savunucusu

Bu etkili adam, 29 Kasım 1898 yılında Kuzey İrlanda'nın Belfast kentinde İrlanda Kilisesi'nin ismen üyesi olan bir ailenin çocuğu olarak doğdu. Clive Staples Lewis geleneksel bir kilisede vaftiz oldu ve yaşı geldiğinde kilisenin resmi üyesi olmak üzere yapılan geleneksel töreni yerine getirdi. Tek kardeşi Warren Hamilton'la (1894-1973) İngiliz yatılı okullarında eğitim gördü. Warren daha sonra İngiliz Ordusu'nda bir subay oldu; C.S. Lewis, yani ailesi ve arkadaşları arasında kullanılagelmiş adıyla Jack ise üniversiteyi Oxford'da okudu. Orada 1920, 1922 ve 1923 yıllarında, üç ayrı İngilizce eğitim alanında en yüksek notu aldı.

C.S. Lewis'in yaşamının ilk 25 yılı çok önemli olaylarla doludur. Bunlar arasında 1908 yılında annesinin ölümü, üç yıl boyunca Surrey'de, bir deha olarak tanınan W.T. Kirkpatrick'ten özel ders alması ve 1. Dünya Savaşı'nda Fransa'da savaşması bulunur. Annesinin ölümü onda Tanrı'nın varlığına karşı kuşku uyandırmıştı. Ateist öğretmeni ona eleştirel düşünceyi öğretmiş, böylece materyalist düşünceye daha da bağlanmıştı. Savaşın üzerinde bıraktığı yıkıcı etki (kendi yaralanmış, en yakın arkadaşı ise ölmüştü), hayatta zekânın, felsefenin ve

bedensel zevklerin dışında peşinde koşmaya değer hiçbir şey olmadığına inanmasına neden olmuştu.

1. Dünya Savaşı'ndan sonra Lewis, Oxford'a dönerek eğitim ve yazılarla dolu bir yaşam sürdürmek istedi. Olağanüstü zihinsel yetenekleri olan bu adama akademik hayat çok uygun gelmişti. Öğretmekten, entelektüel merakını beslemekten; yayımlanmak ve gelecek kuşaklara aktarmak üzere yazmaktan hoşlanmıştı. Bir dizi şiirden oluşan *Spirits in Bondage*, 1919 yılında Clive Hamilton takma adıyla yayımlandı. 1926 yılında, Oxford'daki Magdalen College'de felsefe okutmanıyken, *Dymer* adındaki ikinci şiir kitabını bastırdı.

## İman Edişi

Lewis birkaç yıl boyunca içsel çatışmaları ve kişisel kuşkularıyla mücadele ettiği için başka bir kitap yazmadı. Sıkı sıkıya tutunduğu materyalizm ile olan bağları gevşemeye başlamıştı. Kuşkucu felsefeyi benimsemiş iki yakın arkadaşı Hristiyan olmuştu. Lewis, en beğendiği yazarlar arasındaki John Milton, Edmund Spenser, George MacDonald ve G.K. Chesterton'un da Hristiyan olduğunu öğrenince şaşırıldı. Bir noktada Lewis, insanın okuduğu yazıları aşırı bir titizlikle seçmesinin mümkün olamayacağını ilan etti; haklıydı da. 1929 yılına gelindiğinde bir Tanrı'nın olduğuna inanıyordu ve 1931 yılında yaşamını İsa Mesih'e teslim etti.

1931 yılından 32 yıl sonraki ölümüne dek C.S. Lewis'in hayatı yeni bir anlam taşımıştı. Tazelenmiş bir güçle yeniden yazmaya başladı; genel olarak çalışmalarına daha berrak bir şekilde odaklanıyordu. İki bin yıl önce Elçi Pavlus'un yaşamında olduğu gibi, Lewis'in yaşamı da çarpıcı bir biçimde değişmişti. Yaptığı her şeyin yeni bir amacı vardı. Oxford'da bulunan Magdalen College'deki öğretim üyeliği ve okutmanlığı görevini, 1955 yılında Cambridge'de bulunan Magdalene College'de Orta Çağ ve Rönesans Edebiyatı Profesörlüğü unvanını alana dek sürdürdü. Edebiyat tarihi ve eleştirisi üzerine çok beğenilen bilimsel kitaplar yayınlamayı da sürdürdü. Bunların ilki *The Allegory of Love: A Study in Medieval Tradition*'dir (1936). Bunu *Rehabilitations and Other Essays* (1939), *A Preface to Paradise Lost* (1943), *English Literature in the Sixteenth Century, Excluding Drama* (1954), *Studies in Words* (1960) ve *An Experiment in Criticism* (1961) adlı kitapları izledi. Öte yandan çalışmalarına imanlı olmayanları Mesih'e yönlendirme, Hristiyanlığı meraklılarına açıklama, yeni imanlı olanları ruhsal olgunluğa

ulaşmaları için eğitime yönünde ağırlık veriyordu. Bir liberalin eleştirisinin üzerine Lewis onun dediklerini doğrulayıp şöyle demişti: "Kitaplarımın çoğu müjdeleyicidir." (Bkz. *God in the Dock*, s. 181).

*"Onun bir edebi müjdecisi olduğunu söylemek aşırı bir ifade olmaz."*

## Hristiyan Yazar

İman edişinden sonra Lewis açık ve net biçimde Hristiyan kitaplar yazıp yayıma verdi. Kendi "Şam Yolu" deneyiminden 24 ay sonra *The Pilgrim's Regress: An Allegorical Apology for Christianity, Reason and Romanticism* (1933) adlı kitabı yayımlandı. Sonraki otuz yıl boyunca Hristiyan inanç savunması, öğrencilik ve *praeparatio evangelica* (müjdelemeye hazırlık) konulu bir dizi kitap yazdı. Onun bir edebi müjdecisi olduğunu söylemek aşırı bir ifade olmaz. Aslında İsa Mesih'le ilgili Müjde'yi yaymak konusundaki kararlılığı nedeniyle, Oxford'daki

meslektaşlarının birçoğu hayal kırıklığına uğramıştı ve hatta rahatsız olmuştu. Bundan da ötesi Lewis'in şeffaf inancı ve müjdeleyici yaklaşımı o denli büyük düşmanlık doğurmuş ve birçok düşman yaratmıştı ki, hiçbir zaman Oxford'da profesör olarak seçilemedi. Bunun sonucunda 1955 yılında Cambridge Üniversitesi'nde onun için bir profesörlük imkânı oluşturuldu.

*“Kurgu edebiyatı türündeki bu çalışmalar, tıpkı Narnia Günlükleri'nin çocukların hayal güçlerini canlandırıp onların ruhsal farkındalığını uyandırması gibi, yetişkinlerin zihinlerini müjdenin gerçeğine hazırlamakta yardımcı oldular.”*

Hâlâ çok satan ve insanların yaşamlarına dokunan kitapları arasında *Out of the Silent Planet* (1938; Sessiz Gezegenin Dışında), *Perelandra (Voyage to Venus)* (1943; Perelandra, Venüs'e Yolculuk) ve *That Hideous Strength* (1945; Korkunç Kale) adındaki romanlarından oluşan, dilimizde Kozmik Üçleme seri adıyla tercüme edilerek yayımlanan üçlemesi bulunur. Kurgu edebiyatı türündeki bu çalışmalar, tıpkı Narnia Günlükleri'nin çocukların hayal güçlerini canlandırıp onların ruhsal farkındalığını uyandırması gibi, yetişkinlerin zihinlerini Müjde'nin gerçeğine hazırlamakta yardımcı oldular. Yılları kapsayan bir süreçte yayımlanan Narnia Günlükleri şu kitaplardan oluşur: *The Lion, the Witch and the Wardrobe* (1950; Aslan, Dolap ve Cadı), *Prince Caspian* (1951; Prenk Caspian), *The Voyage of the 'Dawn Treader'* (1952; Şafak Yıldızı'nın Yolculuğu), *The Silver Chair* (1953; Gümüş Sandalye), *The Horse and His Boy* (1954; At ve Çocuk), *The Magician's Nephew* (1955; Büyücünün Yeğeni) ve *The Last Battle* (1956; Son Savaş).

Lewis'in yazdığı diğer kurgu kitapları da basıldıkları dönemden bu yana insanları derin bir biçimde etkilemeyi sürdürmektedir. Bunlar arasında, *The Screwtape Letters* (1943), *The Great Divorce* (1945) ve *Till We Have Faces* (1956) sayılabilir. Bu kurgu kitapların yanı sıra farklı türlerde yazdığı ve popülerlikleri her geçen yıl artan şu kitaplar da bulunmaktadır: *The Problem of Pain* (1940), *The Abolition of Man* (1943), *Miracles: A Preliminary Study* (1947), *Mere Christianity* (1952) ve iki otobiyografik roman olan *Surprised by Joy: The Shape of My Early Life* (1955) ve *A Grief Observed* (1961). Bu kitaplar hâlâ çok satmakta ve insanları etkilemektedir.

## Tartışmacı

Lewis, tabii ki kitap yazmaktan, ders vermektен ve öğrencilere okutmanlık yapmaktan başka işler de yapmıştır. Oxford'daki ünlü Socratic Club'ın kurulmasına yardım etmiştir. Bu münazara topluluğu Stella Aldwinckle tarafından başlatılmıştı ve felsefe ile din konularında, "Bir Tanrı var mı?" gibi başlıkların konuşulduğu münazaralara ev sahipliği yaparak insanlara Mesih'i işaret etmeyi amaçlamaktaydı. Topluluğun üyeleri Hristiyan tarafı savunmak için bulabildikleri en etkili konuşmacıları ararlar, tanrıtanımaz ve pagan karşıtlarını da kendi en iyi temsilcilerini getirmeye teşvik ederlerdi. Socratic Club üyeleri adil bir tartışma ortamında gerçeğin kazanacağına inanırlardı ve Hristiyan bayrağını yüksekte tutmak için Dorothy L. Sayers, Austin Farrer ve Lewis'in gibi gözde isimleri getirirlerdi.

Socratic Club sayesinde birçok üniversite öğrencisinin Mesih'i benimsediği anlaşılmaktadır. C.S. Lewis'in, 2. Dünya Savaşı sırasında Kraliyet Hava Kuvvetleri personeline yönelik yaptığı konuşmaların, aynı yıllarda hazırladığı Hristiyan inancı ve öğretilerinin temeli konusundaki radyo programlarının ve 40'lı yıllarda verdiği birçok vaazın, imanlı olmayanları İsa Mesih'le

tanıştırmak ve imanlıları daha cesur bir Mesih öğrencisi hayatı sürmeleri için teşvik etmeye yardımcı olduğu görülür.

## Evlilik

50'lerde Lewis daha az konuşma yaptı, daha çok yazdı ve daha çok evde kaldı. Bir arkadaşına, kendisinden talep edilen onca şeyin arasında önceliklerini belirlemek zorunda kaldığını söylemişti. Konuşma yapmaktan hoşlandığını kabul ediyordu ama onda kibirlenme eğilimi oluşturuyordu. Bunun da ötesinde yazdıklarının daha çok kişiye ulaştığına inanıyordu. Ayrıca, 50'li yıllarda popülerliğinin artmasıyla birlikte mektuplaşmalarda da artış olmuştu ve gelen mektuplara cevap vermek için olağanüstü çok zaman harcaması gerekiyordu. Evinde yaşayan yaşlı bir hanım da (1. Dünya Savaşı'nda ölen bir arkadaşının annesi) daha çok zamanını alıyordu. Sonunda uzun yıllar süren bekârlığın ardından, 1956 yılında Joy Davidman Gresham ile evlenip bir anda iki üvey oğula da sahip olduğu hazır bir aileye kavuştu.

*“Onun etkisinin altında yatan sır çok yönlüdür ama her zamankinden daha büyük kalabalıklara ulaşmaktaki bu başarının temel unsuru onun zamanın ötesine uzanan Mesih odaklı temalarıdır.”*

Karısı 1960 yılında kanserden öldü; henüz 45 yaşındaydı. Lewis, kalp ve böbrek rahatsızlıklarından ötürü öldüğü 22 Kasım 1963 yılına kadar yaşadı. Ölüm haberi, aynı gün Amerikan Başkanı John F. Kennedy'nin suikasta kurban gitmesi nedeniyle basında büyük etki yaratmadı. Bununla birlikte Lewis unutulmadı. Ölümünden önce matbaaya gönderilmiş olan *Letters to Malcolm: Chiefly on Prayer*

(1964) adlı kitabı, Lewis toprağa verildikten aylar sonra piyasaya çıktı ve bugüne dek de satılmaya devam ediyor. Ölümünden sonra birçok eseri derlenip basılmaya devam edildi. Bunlar arasında *Poems* (1964), *Narrative Poems* (1969) ve son derece popüler olan ve kardeşi W.H. Lewis tarafında editörlüğü yapılan *Letters of C.S. Lewis* (1966), Clyde S. Kilby tarafından editörlüğü yapılan *Letters to an American Lady* (1967), Lyle W. Dorsett ve Marjorie Lamp Mead tarafından editörlüğü yapılan *C.S. Lewis: Letters to Children* (1985) ve Walter Hooper tarafından editörlüğü yapılan *They Stand Together: The Letters of C.S. Lewis to Arthur Greeves, 1914-1963* (1979) kitapları bulunur.

C.S. Lewis'in ölümünden bu yana bir çeyrek yüzyıl geçti. Şimdi her zaman olduğundan çok daha popülerdir ve kitaplarının satışı hâlâ rekorlar kırmaktadır. Onun etkisinin altında yatan sır çok yönlüdür ama her zamankinden daha büyük kalabalıklara ulaşmaktaki bu başarının temel unsuru onun zamanın ötesine uzanan Mesih odaklı temalarıdır. Lewis eserlerinde Mesih odaklı olmakla kalmadı, Hristiyan kültürünün ifade ve terimlerini kullanmaktan da kaçındı. Tam tersine post-Hristiyan dünyaya yönelik olarak açıklık, cesaret ve bir aciliyet duygusuyla yazdı. Eğitilmiş insanların günlük dilini kullandı ve öğretileri ile öykülerini gündelik konulara uyarladı. Kısacası usta bir iletişimciydi. Hitap ettiği kişilerin kim olduğunu biliyordu ve onlara en önemli konuyu, Mesih'i anlattı. 📖

Bu makale ilk kez Amerika Birleşik Devletleri'nde Moody Publishers, 820 N. LaSalle Blvd., Chicago, IL 60610 tarafından yayımlanan ve John Woodbridge'in düzenlediği *Great Leaders of the Christian Church* (Telif Hakları © 1988 The Moody Bible Institute of Chicago) adlı yapıtta yayımlandı. İzin ile tercüme edildi.

This article was first published in the United States by Moody Publishers, 820 N. LaSalle Blvd., Chicago, IL 60610 within the title *Great Leaders of the Christian Church* edited by John Woodbridge, copyright © 1988 by The Moody Bible Institute of Chicago. Translated by permission.

# Kilisede Öğüt Kültürünü Nasıl Oluşturabiliriz?

*Chuck Faroe*

**B**iri "Burnumu işine sokmak gibi olmasın amma..." diye söze başladığında ne yapmak üzere? Burnunu işimize sokmak, tabii ki! Bu olayı daha nazik bir şekilde ifade edecek olursak, "bize öğüt vermeye hazırlanıyor" diyebiliriz.

*"Azarlanmaktansa kurşun yemeye razıydı."*

Sözlüğe göre öğüt, "bir kimseye yapması veya yapmaması gereken şeyler için söylenen söz" demektir. Yani biri bana yapmam veya yapmamam gereken bir şey söylemek istiyor.

Doğal olarak ilk tepkim biraz sinirlenerek "yapsam n'oluyor, yapmasam n'olur be kardeşim?" diye çıkışmak olabilir.

Hani "literatür"de bu olayın terminolojisi de eksik değildir: *Sen süttten çıkmış ak kaşık değilsin!... Haddini bil, sen kendini kim sanıyorsun?... Tencere dibin kara seninki benden kara!* vs.

Kelimeleri edebiyattan örnekleyen bir online Türkçe sözlükte, "azarlanmak" maddesi için Orhan Kemal'den alıntılanan örnek cümle şöyledir: *"Azarlanmaktansa kurşun yemeye razıydı."*

Öğüt ve azar hakikaten çoğumuza son derece itici gelen bir olaydır. Öğüt ve azar karşısında, yukarıda belirttiğim gibi, *doğal olarak* sinirlenmek çok normaldir. Ama bu arada kendimi şunu sormaktan alamıyorum: Öğüt ve azara *ruhsal olarak* nasıl bakmalıyız?

## Bilmemek ayıp değilse...

Bir yazar, dergi için bir makale yazarken normalde bildiği, araştırdığı bir konu anlatır, sık sık önemli bir soruyu yanıtlar. Ama bu yazıda biraz farklı bir amacım var: Yanıtını bilmediğim çok önemli bir soruyu gündeme getirmek istiyorum.

Atalar, "Bilmemek ayıp değil, sormamak ayıp" demiştir. Bu kavramın doğrultusunda, siz değerli okuyucuların anlayışına sığınarak, hepimizi yakından ilgilendiren esaslı bir soru sormak istiyorum: *Kilisede öğüt kültürünü nasıl oluşturabiliriz?*

Çünkü her ne kadar öğüt ve azara kulak vermek bana zor (niye yalan söyleyeyim, neredeyse imkânsız) gelirse gelsin, Kutsal Kitap'ı okudukça şu gerçek bana kaçınılmaz gelmeye başlamıştır: Öğüt ve azar konusu kilise için hayati önem taşımaktadır.

Aşağıda öğüt ve azar konusunun Kutsal Kitap'taki bazı boyutları işlenecektir. Bu bilgileri okurken şu soruları aklınızda tutun:

*İsa'nın halkı olarak, öğüt ve azar konusu, öğrenci olma ve öğrenci yetiştirme anlayışımızı nasıl etkilemelidir?*

*Öğüt ve azar konusu, hem kardeşlik anlayışımızı hem de hizmet anlayışımızı nasıl etkilemelidir?*

*Sonuç olarak da, kilisede öğüt kültürünü nasıl geliştirebiliriz?*

**“Öğüt ve azar konusu kilise için hayati önem taşımaktadır.”**

## **Süleyman bilgeliği yanlış anlamış olamaz mı?**

Süleyman'ın Özdeyişleri'ne bakılırsa, öğüt ve azara kulak vermek, bilge olmanın temel taşlarından biridir. Nitekim Özdeyişler'de şöyle ayetlere rastlamak kolaydır:

*Terbiye edilmeyi seven bilgiyi de sever,*

*Azarlanmaktan nefret eden budaladır. (12:1)*

*Kibirden ancak kavga çıkar,*

*Öğüt dinleyense bilgedir. (13:10)*

*Öğüde kulak ver, terbiyeyi kabul et ki,*

*Ömrünün kalan kısmı boyunca bilge olasın. (19:20)*

Özdeyişler'de bu konuyu işleyen ayetlerde çeşitli terimler var: azarlama, buyruk, danışma, öğüt, terbiye, uyarı vb. Terimler çeşitli ama ayetlerin hepsi aynı yere çıkar: Başkasına yapması veya yapmaması gereken şeyleri söylemek. Özdeyişler'de bu konuyu işleyen ayetlerin sıklığına bakılırsa, öğüt dinlemek bilgelik konusunda bariz bir vurgudur. Bu kısa makalede bu ayetlerin hepsi işlenemez ama ayrıca bakmak isteyenler için konuyu işleyen bazı önemli ayetler aşağıdaki notta listelenmiştir.<sup>1</sup>

Yukarıda değinildiği gibi, birinden öğüt veya azar dinlemek son derece can sıkıcı bir olay olduğuna göre, burada duraklayıp sormak isteyebiliriz: Bu konuda Süleyman yanlış olamaz mı? Yani, bilge olmak için bebek bölmeyi önermek gibi kurnazca bir hazırcevaplık güzeldir (bkz. 1Kr. 3:16-38). Ama bilge olmak için azarlanmaya razı olmak...?

Bu bir yanlış anlaşılma filan değildir. Özdeyişler'e göre, öğüt ve azara kulak vermek veya vermemek *ruhsal durumumuzu belirleyen bir olaydır.*

Bu konuda Özdeyişler 16:20 ayeti dikkate değerdir: *“Öğüde kulak veren başarıya ulaşır, Rab'be güvenen mutlu olur.”* Özdeyişleri anlamak için özdeyişi oluşturan iki satırın paralel yapısına dikkat etmemiz gerekir. Genelde bir özdeyişin ikinci satırı, ilk satırın mesajını farklı kelimelerle anlatır. Ya ilk satırının hükmünün tersini ortaya koyarak ya da olayı farklı açıdan bakarak tekrarlayarak kavramı geliştirir. Yukarıdaki ayette paralel öğeler, *“öğüde kulak veren”* ve *“Rab'be güvenen”* olarak yer alır. Öğüde kulak vermeye razı olmak, Rab'be güvenen kişinin alışkanlığıdır. Aynı şekilde, Özdeyişler 13:10 ayeti şöyle der: *“Kibirden ancak kavga çıkar, öğüt dinleyense bilgedir.”* Bu ayetteki karşıt paralellığe bakılırsa, öğüt dinlemenin tersi kibirli olmaktır. Tanrı da, bildiğiniz gibi, kibirlilere *karşıdır* (1. Petrus 5:5).



Özdeyişler'e göre öğüt almaya yönelik tutumumuz, *bizi tanımlayan derin arzularımızı* yansıtan bir olaydır. Yani öğüt ve azara olan tepkimiz *yürek durumumuzu* ifşa eder. Aslında insan yalnızca öğüt dinlemeye *razı* olmaz, ya öğüt ve azar olayını *sever* ya da ondan *nefret* eder. Böylece Tanrı'nın bilgeliği bize şöyle hitap eder:

*Alaycılığı azarlama, yoksa senden nefret eder.*

*Bilge kişiyi azarlarsan, seni sever.* (9:8)

*Terbiye edilmeyi seven bilgiyi de sever,*

*Azarlanmaktan nefret eden budaladır.* (12:1)

*Bilge kişi terbiye edilmeyi sever,*

*Alaycı kişiyi azarlansa da aldırılmaz.* (13:1)<sup>2</sup>

*“Özdeyişler'e göre öğüt almaya yönelik tutumumuz, bizi tanımlayan derin arzularımızı yansıtan bir olaydır.”*

Bilgelik ustalıktır. Rab'den korkan, O'na derin sevgi, saygı ve boyun eğme duygusuna sahip kişinin her türlü durumda ne yapacağını bilmesidir. Usta nasıl usta haline gelir? Çıraklık yaparak. Peki, çırak azarlanmaktan, öğüt dinlemekten nefret ederse, kabul etmezse, usta olur mu? Olmaz. Çırak olmayı bile becermez!

Kaldı ki Özdeyişler'e göre öğüt ve azar bilgeliğin olmazsa olmazıdır. Öğüt konusunda Süleyman'a danıştık. Şimdi başka bir tanığın görüşlerini alalım: Elçi Pavlus.

## Pavlus, elçi olma ayrıcalığının kıymetini bilmemiş midir?

Elçi Pavlus da öğüdün önemini vurgular. Koloseliler 1:28'de hizmetini şöyle özetler: *“Her insanı Mesih'te yetkinleşmiş olarak Tanrı'ya sunmak için herkesi uyararak ve herkesi tam bir bilgelikle eğiterek Mesih'i tanıtıyoruz.”* İmanlıların Mesih'te tam olgunluğa erişmesi için Pavlus herkesi hem eğitiyor hem de *uyarıyordu*. Bu süreç hakkında değerli bilgin F. F. Bruce şöyle demiştir:

*[Koloseliler] Mesih'e iman edince bilmeleri gereken her şeyi öğrenmiş değillerdi. Rab'be gelmek bir başlangıçtır. Mesih'in kendisi tanrısal bilgeliğin tümünü kapsar, bu doğrudur. Ama Mesih'teki bu bilgeliği irdelemek ömür boyu süren bir serüvendir. Böylece en bilgili imanlıların bu konudaki bilgisi yine “sınırlıdır” (bkz. 1Ko. 13:9). Bu nedenle yalnızca Müjde'yi duyurmak yeterli değildir. Aynı zamanda insanlar Müjde'ye iman ettikten sonra “herkesi uyarmak ve herkesi tam bir bilgelikle eğitmek” gereklidir.<sup>3</sup>*

Tabii ki koca Elçi Pavlus'a yaraşan bir davranıştır, imanlıları uyarmak ve onlara öğütte bulunmak. Pavlus öyle bir statüye ve yetkiye sahipti zaten, ne de olsa İsa Mesih'in elçisiydi!

Ama Pavlus, Kutsal Ruh'un denetimi altında olarak Koloselilere yazdığı mektupta, aynı zamanda *imanlıların da birbirine öğüt vereceklerini söylemektedir*. Şöyledir: *“Mesih'in sözü bütün zenginliğiyle içinizde yaşasın. Tam bir bilgelikle birbirinize öğretin, öğüt verin, mezmurlar, ilahiler, ruhsal ezgiler söyleyerek yüreklerinizde şükranla Tanrı'ya nağmeler yükseltin.”* (Kol. 3:16, vurgu eklenmiştir.)

*“Pavlus’un amacı ayrıcalıklı olduğunu ispatlamak değildi. Amacı bütün imanlıları olgunluğa erdirmektir.”*

Türkçe çeviride tam olarak yansınamakta olsa bile, Pavlus Koloseliler 1:28 ayetinde imanlılara yönelik hizmetini açıklarken ve Koloseliler 3:16 ayetinde imanlıların birbirlerine yönelik hizmetini tanımlarken, çarpıcı bir biçimde aynı kelimeleri kullanmıştır: *eğitmek/öğretmek* (Grekçe: *didaskō*) ve *uyarmak/öğüt vermek* (Grekçe: *noutheteō*).<sup>4</sup> Bu ayet hakkında Moo şöyle diyor: “Öğretmek’

Hristiyanlığın gerçeklerinin olumlu bir şekilde sunulmasını kasteder. ‘Öğüt vermek’se daha olumsuz bir mesaj olarak bu gerçeklerden uzaklaşmak tehlikesi hakkında uyarır... [Bu] ayete göre topluluktaki her üye diğerlerine öğretmek ve öğüt vermekte sorumludur.”<sup>5</sup>

Pavlus bu imanlılara öğüt verme ayrıcalığını neden kendine saklamadı? Elçi olmanın kıymetini bilmemiş miydi? Gayet tabii Pavlus’un amacı ayrıcalıklı olduğunu ispatlamak değildi. Amacı bütün imanlıları olgunluğa erdirmektir. Bu konuda Pavlus’un iyi bildiği (bizim de iyice bellememiz gereken) bir gerçek vardı: Mesih’in bedeni *“her eklememizin yardımıyla”* olgunluğa doğru erişir (bkz. Efesliler 4:16).

Süleyman ve Pavlus’a öğüt ve azar konusu hakkında danışmış bulunuyoruz. Ama bir tanık daha kaldı. En yetkili sesi dinlemek için güvenilir tanık Rab İsa Mesih’e gelelim.

## Rab İsa Mesih hayalperest midir?

Rabbimiz İsa Mesih, “gerçek Ben’im” dediğine göre, öğüt ve azar konusunda gerçekçi bir yaklaşım sahip olmuştur. Bu konuda Luka 17:3-4 ayetlerine bakalım. Rab İsa bu ayetlerde bize şöyle buyurur: *“Yaşantınıza dikkat edin! Kardeşiniz günah işlerse, onu azarlayın; tövbe ederse, bağışlayın. Günde yedi kez size karşı günah işler ve yedi kez size gelip, ‘Tövbe ediyorum’ derse, onu bağışlayın.”*

*“Kardeşiniz günah işlerse, onu azarlayın; tövbe ederse, onu bağışlayın.”* Bu ayeti düşündükçe, buna uygun şöyle bir başlık buldum: “Dört İmkânsız Şey.” Ne mi demek istiyorum? Şöyle sıralayayım sizlere:

**İmanlı günah işler mi?** Bir imanlı kardeşten bunu beklemeydim! O da kendini imanlı sayıyor! Basbayağı bir günah işledi! Onun imanı hakkında kuşku var doğrusu!

**Kimse kimseyi azarlamaz!** Üzülürüm. Darılırım. Önderimize söylerim. Dedikodu yaparım demeyeyim de, başkalarına dua konusu olarak onun suçunu söylerim... Ama gidip onu nasıl azarlarım?

**Azarlasam bile tövbe etmez ki!** Cesaretimi toplayarak “Bana karşı günah işledin” diye azarladım diyelim. Böyle kişinin tövbe etmesi çok nadir, çok! Kızır. Üzülür. Bana darılır. Öndere beni şikâyet eder. Başka kiliseye gider. Böyle tepki çekeceksem azarlamaya değer mi yani? (İkinci maddeye bakınız.)

**Bağışlamak.** Yeni Antlaşma’nın neredeyse her sayfasında geçse bile, birbirimizi bağışlamak, barışmak, tekrar ısınmak, tekrar kardeşlik sevgisini paylaşmak o kadar zor ki!

İşte dört imkânsız şey! *“Kardeşiniz günah işlerse, onu azarlayın; tövbe ederse, onu bağışlayın.”* Bu yöntemi öneren kişi kiliseden hiç anlamıyordur. Bu hiç de gerçekçi bir senaryo değildir. Çooook idealist bu yöntem, çok! Bunu söyleyen kişi tam anlamıyla hayalperest olmalıdır.

Ama bunu söyleyen, buyuran Rab İsa Mesih, kiliseyi kuran ve gerçeğin ta kendisidir.

O zaman gerçekçi olmayan aslında biziz. İsa tekrar gelinceye, “zavallı bedenlerimizi değiştirip kendi yüce bedenine benzer hale” getirinceye kadar (bkz. Flp. 3:21), imanlı olduğumuz halde, günah işleyebiliriz. İsa’nın bu konudaki buyruğu son derece gerçekçidir. Hristiyanların günah işlemesi konusunda 1. Yuhanna 1:8-2:2 ayetlerinin öğretisi, mealen, şöyledir: Hâlâ günah işleyebiliriz. Bazen de günah işleriz. Günah işlememeliyiz. Günah işlersek, sorumluluk üstleniriz, itiraf ederiz, Mesih’e bağışlatan kurban olarak güveniriz, bağışlanırız, arındırılırız. Sonuç olarak hâlâ günah işleyebilen ama sürekli tövbe eden bir halkız.

Rab İsa Mesih, günahattan arınmakta olan bir topluluk olarak bizden böyle ciddi, gerçekçi bir yaklaşım bekler. Bu sürecin bir parçası olarak birbirimizi uyarmak ve azarlamak önemli bir yer tutar. Nitekim, İncil bize şöyle buyurur: “*Gün bugündür’ denildikçe birbirinizi her gün yüreklendirin. Öyle ki, hiçbirinizin yüreği günahın aldatıcılığıyla nasırlaşmasın*” (İbr. 3:13).

Kilise olarak hep birlikte kutsallığın peşindeyiz. Dolayısıyla öğüt ve azar kültürü bize lazımdır!

## Kilisede Öğüt Kültürünü Nasıl Oluşturabiliriz?

Atölyelerde ustalar, kalfalar ve çıraklar yapılması veya yapılmaması gereken şeyleri tespit edip bunları aralarında açıkça konuşamıyorlarsa, kaliteli ürün veya hizmet sunabilirler mi? Girişimciler en ileri teknolojiyi veya en etkileyici tasarımı geliştirmeye çalışırken, birbirlerine öğütte bulunamıyorlarsa, “Böyle olmadı, şöyle olsun” diyemiyorlarsa, böyle biricik başarılarla imza atabilirler mi?

*“Kilise olarak hep birlikte kutsallığın peşindeyiz. Dolayısıyla öğüt ve azar kültürü bize lazımdır!”*

Tanrı’nın bilgeliği bize ne söyler? “*Demir demiri biler, İnsan da insanı...*” (Özd. 27:17). Atalar da ne demiş: “İki elin sesi var, bir elin nesi var?” Gelişim, olgunlaşma ilişkiseldir.

Mark Lauterbach adlı bir pastör kiliseyi çarpıcı şekilde tanımlar: “Kilise, birbirinin yaşantılarıyla meşgul olan imanlılardır. Mesih’in lütfunun yerel kiliseye akmasını sağlayan başlıca kanal ilişkililerdir.”<sup>6</sup>

Kilisede öğüt kültürüne hangi engeller var?

Bir seferinde bu konu hakkında ders verirken bu soruyu sordum. Bir imanlı şöyle bir deneyim açıkladı: “Bir imanlı günah işledi. Ama benden yaşça büyük olduğu için bir şey söyleyemedim.” Kendimize sormalıyız: Örf adet, saygı gösterme anlayışımız, ast-üst ilişkiler, öğüt ve azar olayının boyutlarını nasıl etkiler?

Birbirimizin “yaşantılarıyla meşgul” olabilmemiz için birbirimizin yaşantılarından habersiz olmamız gerekir. Şeffaflık ve hesap vermeye, yaptıklarımızı başkalarına anlatmaya razı oluşumuz, bu konuda nasıl bir rol oynayabilir? Güven veya güvensizlik, öğüt ve azar konusunu nasıl etkiler?

Korku, eziklik, kibir, rekabet, alınganlık, deneyimsizlik, nezaket... Olası engeller sanki sonsuzdur!

“Eee? Çözüm nedir o zaman abi?” diye sorduğunuzu işitir gibiyim. Ama bu yazıya başlarken yanıtını bilmediğim esaslı bir soruyu gündeme getireceğimi söylemişim. Sanırım da bunu

yapabildim! Bu yazının son satırlarını yazarken bir iki yol gösterici öneride bulunmakla yetineceğim.

Öğüdün hoş bir olay olduğunu kavramalıyız. Özdeyişlerde, "Güzel koku ve buhur canı ferahlatır, dostun verdiği öğüt insana tatlı gelir" diyor (Özd. 27:9). Bize öğüt vermeye cesaret eden kardeşin hakikaten bize iyilik yaptığını öğrenelim, böyle samimi kardeşlik sevgisinin tatlılığını kavrayalım.

Öğütte bulunursak bunu bilgece yapmayı öğrenmeliyiz. Yine Özdeyişler'de, "Altın küpe ya da altın bir süs neyse, dinleyen kulak için bilgenin azarlaması da öyledir" diyor (Özd. 25:12). Burada uyumlu bir ilişki gerekmektedir. Bir kardeş dinlemeye istekli olur, öğüt veren kardeş de bilge olur.

Kilisede öğüt ve azar konusunu gündemde tutmalıyız. Ufak ufak da olsa, ders, vaaz, eğitim, danışmanlık vb. hizmetlerimizde, öğüt kültürünü teşvik etmek ve geliştirmek için elimizden geleni yapalım. Aramızda bu konuyu konuşalım, çözüm üretmeye çalışalım.

Kilisede böyle bir öğüt kültürünü nasıl oluşturabileceğimizi tam olarak bilseydim, emin olabilirsiniz ki bu yazıda sizlerden bu önemli bilgileri esirgemezdim. Ama henüz bunu çözmüş değilim.

O zaman, Rab'bin yüceliği ve kilisenin olgunlaşması için, kendimize şu soruyu sormaktan usanmayalım: Kilisede öğüt kültürünü nasıl oluşturabiliriz? **e**

### Sonnotlar

- <sup>1</sup> Özdeyişler 9:7-8; 10:17; 12:1, 15; 13:1, 10, 18; 15:5, 10, 12, 22, 31; 16:20; 19:20; 25:12; 27:9; 28:23 ve 29:1.
- <sup>2</sup> Bu ayetlerde vurgu eklenmiştir.
- <sup>3</sup> F. F. Bruce, *The Epistle to the Colossians, to Philemon and to the Ephesians* (Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1984), s. 86-7.
- <sup>4</sup> Bu paralellik Grekçe metinde çarpıcıdır: Kol. 1:28, *nouthetountes panta anthrōpon kai didaskontes panta anthrōpon en pasē sophia* ve Kol. 3:16, *en pasē sophia didaskontes kai nouthetountes heautous*.
- <sup>5</sup> Douglas J. Moo, *The Letters to the Colossians and to Philemon* (Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 2008), s. 288-89.
- <sup>6</sup> Mark Lauterbach, *The Transforming Community* (Ross-shire, İskoçya: Christian Focus, 2004), s. 32-3.

**"Acılar olmasaydı, günahlarımıza ve akılsızlığımıza batmış bir şekilde mutlu mutlu oturmaya devam ederdik. Açgözlü insanların, en leziz yiyecekleri ne yediklerinin farkında değilmişçesine mideye indirdiklerini gözlemleyen kişiler, zevkleri bile görmezden gelebileceğimize tankhk edebilir. Ne var ki acılar dikkatimizi uyandırır. Tanrı bize zevklerimizle fısıldar, vıcdanımızla konuşur, ama acılarımızla bağırır. Acılar, Tanrı'nın sağır bir dünyaya seslenmek için kullandığı megafondur."**

**C.S. Lewis**

*Acı Sorunu* (İstanbul: Haberci, 2009),

# Hristiyanlık Dünya İçin İyi midir?

## Bir Tartışma

Steven K. Mittwede

Çiğdem Özbek

### Is Christianity Good for the World? A Debate

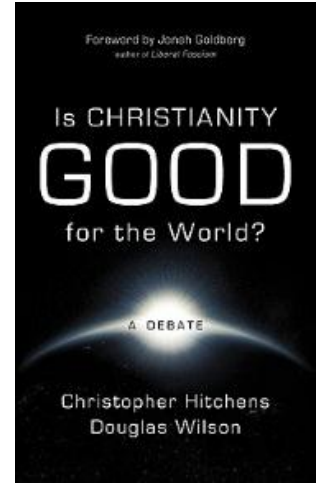
Christopher Hitchens & Douglas Wilson  
(Moscow, Idaho: Canon Press, 2008)

Ünlü ateist yazar, gazeteci ve konuşmacı Christopher Hitchens'in Aralık 2011 tarihindeki ölümü sonucu, ne yazık ki iğneleyici üslupla karışık hastalıklı bir kutlamadan tutun da eleştirisiz kahramanlaştırmaya varan çeşitli duygusal tepkiler görüldü. Kuşkusuz, sözünü esirgemeyen bu yeni ateist (o kendisini 'teist karşıtı' olarak adlandırmayı tercih ediyordu ama buna daha sonra değineceğiz), dünyanın tek tanrılı inanç sistemlerinin kabul ettiği anlamda, Tanrı'yı hiç çekinmeden reddediyordu ve gerek yazılarından gerek televizyon programlarından gerekse her ikisi aracılığıyla dünya çapında tanınıyordu. Birçok kişi Hitchens hakkında görüş sahibiydi. Onu ya parlak bir kahraman ya da lanetli bir kâfir olarak görme eğilimindeydiler. Ama Hristiyanlık içinde bir yeri olduğunu hiç iddia etmediği ve bunu istemediği için bir sapkın da değildi. Artık kendi açısından kişisel tercihinin bir anlamı kalmadı. O artık sonsuzlukta. Her ne kadar bu kavramı baştan reddedeceği kuşku götürmezse de, ister sözcüğü büyük harfle ister küçük harfle yazın, artık gerçekle yüz yüze.

Burada Hitchens, bir teolog ve pastör (Christ Church, Moscow, Idaho), yazar, konuşmacı, New Saint Andrews College kurucusu, *Credenda/Agenda* dergisinin kurucusu ve editörü Douglas Wilson ile karşı karşıya gelmektedir. Wilson değişik arenalarda farklılığını ortaya koymuştur ve bu tip tartışmalardaki paylaşımlarıyla yeteneğini göstererek ayırt edici özellikleri listesine bir yenisini eklemiştir. İki adam da kendi tarzlarında birer polemikçi tartışmacıdır ve ikisi de uzun erimde sıkıcı olarak değerlendirilemezler. Kıvrak zekâ ve polemik ustalığı açısından aynı ağırlıktaydılar.

Kitabın önsözünü yazan ve kendisini "oldukça laik bir Yahudi" olarak niteleyen Jonah Goldberg, aralarındaki kapışmayı överken bu ince kitabı "eğlenceli bir kitap", tartışmadaki tarafları ise "kendi saygın amaçlarıyla mutlu savaşçılar" olarak tanımlar. Tartışmanın başında, bu savaşçıların yoğun tutkusu hemen anlaşılır. Hitchens Hristiyanlığı -bir "göksel diktatörlük durumu"-nu- George Orwell'in distopik (korku ve endişe dolu) kâbusuna benzetir ve böylece dövüş başlar.

Hitchens ringdeki yerini şöyle tanımlamıştır:



... Ben bir ateistten çok anti-teistim. Ben, bir başka deyişle, 'keşke ben de bir inanlı olsaydım ya da inanabilseydim' diyen inançsızlardan biri değilim. Ben daha çok, insanlığın şimdisinde ve binlerce yıllık geçmişinde tanrılığın var olduğuna ilişkin kesinlikle hiçbir ikna edici kanıtın olmamasından son derece memnun biriyim.(s. 12)

Üstelik Hitchens, insanların "doğasında var olan bir ahlaka" sahip olduğunu ileri sürerek tanrı karşıtlığını biyokimyasal evrime dayandırır ve daha sonra "doğal insan dayanışmasının" var olduğunu varsayar. Ama Wilson, Hitchens'in mantığının doğasında var olan zayıflığı ortaya koymakta gecikmez.

Wilson'un teriyer sevimliliğinde bir kararlılık ve nazik bir ısrarcılıkla *savunma* oluşturması, doğru hedef alınmış işlerini karakterize eder. Hitchens çekinmeksizin, temel iyi ile kötü bilgisinin bütün insanlığın ortak evrensel özellikleri olduğunu öne sürmekteydi. Bunu herkes bilir, öyle değil mi? Wilson kararlılıkla Hitchens'in neye göre değerlendirilme yapılacağına ilişkin bir standart oluşturması gerektiğinde ısrar etti; bir başka deyişle, Hitchens'in iyiliğin ne olduğuna ilişkin bütün tahminlerin değerlendirilebileceği bir ölçüt üretmediği takdirde Hristiyanlığın bir sistem olarak iyi ya da kötü olduğu konusunda bir tartışmaya katkıda bulunamayacağını iddia etti. *Gerçekten* kesin, mutlak ve nihai bir iyi olmadığı sürece, kişi bir şeyin daha az veya çok iyi olduğunu ya da tam tersine daha az veya çok kötü olduğunu nasıl bilebilir? Üstelik Wilson baştan Hitchens'i ipe yollamıştır. Öyle görünüyor ki Hitchens'e göre iyilik kendi başına var olan bir şeydir. Yılmayan Wilson, Hitchens'in "bir eylemin neden iyi, diğerininse kötü olduğunu açıklayamadığını" ifade eder (s. 66).

Uzman olmayan bir gözlemciye bile, Hitchens'in evrime dayalı argümanı, özünde boşluklarla dolu gelecektir. Örneğin, "insanların (hayvanlardan) daha gaddar olabileceğini, çünkü sadece onların bu şiddeti hayallerinde gerçekleştirme gücüne sahip olduğunu" kabul eder (s. 55). Argümanın geri kalanına bakarak, bu hayal gücü (her şeyde olduğu gibi) evrimsel süreçler aracılığıyla ortaya çıkmak *zorundadır*. Yine aynı süreçler, anlamlı bir şekilde, doğal seçim, güçlü olanın hayatta kalması yoluyla işlemelidir, evrime göre bu kesin böyledir. O halde neden *güçlü olan* (görünen o ki bu çağda insanoğludur bu) kendi kendisinin yıkımını hazırlayan bir hayal gücüyle evrimleşsin? Eğer erkek ve kadınların -kendilerine ve diğerlerine karşı- zalim olma nedenleri bunu yapacak hayal gücüne sahip olmalarıysa, neden böyle evrimleşmişlerdir? Evrim, tanımlandığı gibi, ilerleme, gelişme için oluşmakta değil midir? Dahası, herhangi bir ateistçe ahlak kavramı, tıpkı Wilson'un dediği gibi, sürekli bir akış içinde (evrimleşmekte) olmalıdır. Böylece Hitchens'in ve onun yandaşlarının bütün etik yargıları "sadece geçici düşünceler" şeklinde yaftalanabilir; "ahlak zamanla değişir" (s. 64).

James Ledbetter'in (2011) "The Village Voice"de, Hitchens'in ölümünden bir hafta sonra ifade ettiği gibi, "Gerçekten de Hitchens'in evreni önceden beri mutlak iyi ve kötü nosyonlarıyla doluydu."<sup>1</sup> Ancak Hitchens'in vicdanına sığdıramadığı şey, mutlak iyinin bir mutlak varlığa bağlı olması gerektiğidir. Kutsal Kitap, nihai değer kuramlarının, ilahi varlık felsefesinin bir parçası ve alanı olduğunu gösterir. Hitchens kendi değerler kuramını rastlantısal varlıklara (insana) bağladı. Oysa Kutsal Kitap, değer kuramlarını evrendeki rastlantısal olmayan tek Varlığın kusursuz karakterine bağlamaktadır.

Buna göre Ledbetter'in Hitchens incelemesi isabetlidir: "Hitchens kutsal savaşçı ruh haline girdi mi, kanıt yokluğunda inanma, yeminli düşmanlarıyla paylaştığı bir özellik oluyordu." Hitchens, kendisinin kanıt olmadığı halde hemen her şeye inandığının söylendiğini duysa, kesinlikle mezarında ters dönerdi. Yine de, tıpkı diğer insanlar gibi onun da, *herhangi bir düşünmeden önde giden* (önkuramsal) *taahhütleri* vardı.<sup>2</sup> Bunlar, bütün inanç sistemi için bir çerçeve oluşturuyordu.

Bu canlı karşılaşma, **e-manet** okuyanların ilgisini çekecektir, çünkü ortaya atılan soru [Hristiyanlık, dünya (toplum) için iyi midir, yoksa kötü müdür?] doğasından ötürü etikdir. Bunun da ötesinde, bu tartışma bir model oluşturmaktadır; özellikle Kutsal Kitap teolojisinin tutarlılığına dayalı olmak üzere, herhangi bir konuda mantıklı bir argüman kurmakla ilgilenen herkes için bir model oluşturur.

Bu kitap, Kutsal Kitap savunması ve Hristiyan yaklaşımlarının sosyal ahlaka karşı gelmesiyle ilgilenen herkesin ilgisini çekecek ve ikna edici, güzel konuşma ile ahlak derslerinde zengin bir yardımcı okuma olarak hizmet görecektir. Bu son derece çekici ciltli kapak ile basılmış kitabın kopyaları, düşünmeye sevk eden harika birer armağan olacaktır.

Özetle, Wilson bize bir *savunma bileyi*, gerçeği analiz etme ve savunma girişimlerimizi keskinleştirecek bir düşünme ve tartışma biçimi sağlamaktadır. Günün programında lütufkâr ve pes etmeyen bir savunma yer almakta. Hazır mısınız ağız dalaşına? **E**

Bu kitap incelemesinin orijinali, *Journal for the Sociological Integregation of Religion and Society*'de (Sonbahar 2012) yayımlanmıştır.

## Sonnotlar

<sup>1</sup> Ledbetter'in "Christopher Hitchens's contradictory legacy: Crusades, holy men, and devils" başlıklı makalesine <http://www.villagevoice.com/2011-12-21/news/crusades-holy-men-devils/> linkinden erişilebilir.

<sup>2</sup> Hollandalı felsefeci Herman Dooyeweerd'in kullandığı terim "pretheoretical commitments" [bkz. James W. Sire, *Naming the Elephant: Worldview as Concept* (Downers Grove, Illinois: InterVarsity, 2004, s. 34-35)].

## Öğretmenin özellikleri nelerdir?

*Öğretmen, hem kendisiyle hem de yerel bağlamla ilgili, Kutsal Kitap ve teoloji, yaşam ve ruhsal formasyon bilgisine sahiptir.*

*Öğretmen, hem Kutsal Kitap'ın dilleri hem de Kutsal Kitap'taki edebiyat dahil, Kutsal Kitap ve teoloji eğitimi için kullanılan araçların neredeyse hepsinde beceri sahibidir.*

*Öğretmen, kürsüde olmanın getirdiği prestijden çok, söyleyecek bir şeyi olmasıyla ilgilenir.*

*Öğretmen, bildikleriyle insanları etkilemek için değil, kiliseyi Müjde'ye uygun şekilde eğitmek için kürsüde olan kişidir.*

*Öğretmen, iyi bir iletişimcidir.*

*Öğretmen ne kuru bir şekilde ders verir ne de sadece hikaye anlatır; bilgi ile gelişime yarayacak her şeyi bir arada sunar.*

*Öğretmen çalışmayı sever; zamanı yalnız başına düşünmek ve dua edecek şekilde değerlendirir.*

*Öğretmen, yalnız bir şekilde açıklama kapasitesine sahiptir; büyük düşünceleri, karmaşık kavramları ele alır ve onları kilise için anlaşılır hale getirir.*

*Öğretmen, içgörüsüyle değerlendirmek üzere yeni fikirleri dinleyecek kadar sabırlıdır.*

*Öğretmen, deliller böyle bir şeyi gerektirdiğinde görüşünü değiştirecek kadar açık fikirli.*

*Öğretmen, insanların duymak istediklerini değil, var olanı öğretecek cesarete sahiptir.*

*Öğretmen, gerçeği bir başkasının yetkisinin veya kilisenin kökleşmiş bir geleneğinin belirlemesine izin vermez; gerçeğin metinlere ve kanıtlara göre belirlenmesine önem verir.*

<<http://www.patheos.com/blogs/jesuscreed/2012/08/31/marks-of-the-gift-of-teaching>>  
13 Eylül 2012 tarihinde erişilmiştir.